

Asia: VN/36685/2025

Valtioneuvoston asetus kieliasiain neuvottelukunnasta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

1. Suomen Kuurosokeat ry:n kanta

Valtioneuvoston taustamuistiossa (VN/36685/2025, 29.1.2026) tarkastellaan kieliasiain neuvottelukunnan ja viittomakieliasioiden neuvottelukunnan yhdistämistä osana hallituskauden tavoitetta vähentää neuvottelukuntien määrää.

Suomen Kuurosokeat ry katsoo, että viittomakielisiin ja kuurosokeiden menetelmiin keskittyvä erillinen viittomakieliasioiden neuvottelukunta on välttämätön, eikä yhdistäminen kieliasiain neuvottelukuntaan turvaa riittävää asiantuntemusta viittomakielistä.

2. Taustaa

Perustuslakivaliokunta piti jo vuonna 2014 viittomakielilain käsittelyn yhteydessä tarpeellisena selvittää viittomakielen neuvottelukunnan perustamista.

Viittomakielilain eduskuntakäsittelyn yhteydessä asetettu viittomakieliasioiden yhteistyöryhmä toimi vuoteen 2019 saakka, minkä jälkeen asetettu viittomakieliasioiden neuvottelukunta jatkoi sen tehtäviä aina helmikuuhun 2025 asti.

Kokemukset jo tuolloin osoittivat, että yhteinen kieliasiain neuvottelukunta ei kykene käsittelemään viittomakielisiin liittyviä erityiskysymyksiä riittävän kattavasti, minkä vuoksi erillinen viittomakieliasioiden neuvottelukunta on ollut perusteltu ja toimiva.

3. Tarve viittomakieliasioiden neuvottelukunnalle

3.1 Viitottujen kielten erityispiirteet

Viitotut kielet eroavat puhutuista kielistä rakenteellisesti, kielellisesti ja viestinnällisesti. Näiden kielten asiantuntijuus vaatii erikoisosaamista, jota yleisellä kieliasian neuvottelukunnalla ei voida varmistaa.

3.2 Kuurosokeiden kommunikaatiomenetelmät ja erityistarpeet

Kuurosokeiden henkilöiden käyttämät kommunikaatiomenetelmät sisältävät muun muassa:

- taktiilin viittomakielen
- viittomisen kaventuneeseen näkökenttään
- kosketusviestit (haptiisit)

Suomen Kuurosokeat ry pitää myönteisenä, että oikeusministeriön muistiossa mainitaan taktiillisti viittovat järjestöt. Suomen Kuurosokeat ry toimii kuurosokeusalan johtavana asiantuntijana, ja sen asiantuntemus on välttämätöntä kuurosokeiden henkilöiden kielellisten oikeuksien toteutumiseksi.

4. Viittomakieliasioiden neuvottelukunnan tehtävät

Neuvottelukunnan tehtävä on ollut arvioida viittomakielilain (359/2015) toteutumista sekä edistää suomalaista ja suomenruotsalaista viittomakieltä käyttävien yhdenvertaisuutta, osallisuutta ja perusoikeuksia.

Viittomakielilain kokonaisarviointi on edelleen kesken, vaikka laki on ollut voimassa vuodesta 2015. Viittomakieliasioiden neuvottelukunnan lakkauttaminen kesken arviointityön oli Suomen Kuurosokeat ry:n näkemyksen mukaan virheellinen päätös ja tulee korjata.

5. Viittomakielisiä henkilöitä koskeva lainsäädäntö

Viittomakielisten henkilöiden oikeuksista säädetään laajasti useissa laeissa, mm:

- Viittomakielilaki 359/2015
- Perusopetuslaki 628/1998
- Lukiolaki 629/1998
- Ammatillisen koulutuksen laki 630/1998
- Hallintolaki 434/2003

- Sosiaalihuollon asiakaslaki 812/2000
- Potilaslaki 785/1992
- Vammaisten henkilöiden tulkkauspalvelulaki 133/2010

Laaja lainsäädäntöperusta osoittaa, että viittomakieliset asiat vaativat poikkihallinnollista ja syvällistä erityisosaamista, jota erillinen viittomakieliasioiden neuvottelukunta tukee parhaiten.

6. YK:n vammaissopimus

YK:n vammaissopimus (voimassa Suomessa vuodesta 2016) tunnustaa viitotut kielet yhdenvertaisiksi puhuttujen kielten kanssa.

Eryteisesti artikkelit 2, 21 ja 24 velvoittavat valtioita:

- tunnustamaan ja edistämään viittomakielten asemaa
- mahdollistamaan viittomakielen käytön virallisessa vuorovaikutuksessa
- turvaamaan viittomakielisen opetuksen ja kielellisen identiteetin vahvistamisen

Nämä velvoitteet edellyttävät rakenteita, jotka varmistavat viittomakielisten oikeuksien toteutumisen asiantuntevasti ja systemaattisesti.

7. Suhde totuus- ja sovintoprosessiin sekä tutkimushankkeeseen

Totuus ja sovintoprosessi

Käynnissä oleva viittomakielisten totuus- ja sovintoprosessi käsittelee kuurojen ja viittomakielisten kokemia historiallisia vääryyksiä.

Tulkkauspalvelun tutkimushanke

Valtioneuvoston tilaama kuulo- ja puhevammaisten tutkimushanke on alkanut maaliskuussa 2026. Tutkimushankkeessa arvioidaan vammaisuuden vuoksi tulkkausta tarvitsevien kielellisten oikeuksien ja yhdenvertaisen osallisuuden toteutumista.

Vaikka nämä edellä mainitut sivuavat kielellisiä oikeuksia, ne eivät korvaa viittomakieliasioiden neuvottelukunnan tarvetta.

8. Viittomakielten uhanalaisuus

Suomessa käytetään kahta viittomakieltä:

- suomenruotsalainen viittomakieli, joka on vakavasti uhanalainen Unescon uhanalaisten kielten luokituksessa
- suomalainen viittomakieli, joka on niin ikään listattu uhanalaiseksi Unescon luokituksissa

Viittomakielten uhanalaisuus lisää entisestään tarvetta asiantuntevalle, erilliselle viittomakieliasioiden neuvottelukunnalle, joka voi käsitellä elvytys- ja turvaamistoimia pitkäjänteisesti.

9. Yhdistetyn kieliasiain neuvottelukunnan ongelmakohtat

Yhdistetyn kieliasiain neuvottelukunnan kokoonpanosta tulisi suuri ja hallinnollisesti raskas.

Lisäksi jaostoihin tukeutuminen ei ole riittävä ratkaisu, koska:

- se siirtää vastuun pois varsinaisesta neuvottelukunnasta
- lisää päällekkäistä työskentelyä
- kuluttaa resursseja
- ei takaa viittomakielisten asioiden näkyvyyttä ja painoarvoa

10. Yhteenveto

Suomen Kuurosokeat ry esittää, että viittomakieliasioiden neuvottelukunta tulee säilyttää erillisenä ja sille tulee palauttaa sen aiemmat tehtävät.

Perustelut:

- viittomakielisiin ja kuurosokeiden kommunikaatiomenetelmiin liittyvä erityisosaaminen
- laaja lainsäädäntöperusta viittomakielisiä koskeissa asioissa
- YK:n vammaissopimuksen velvoitteet
- viittomakielten uhanalaisuus

Erillinen viittomakieliasioiden neuvottelukunta on välttämätön viittomakielisten ja kuurosokeiden kielellisten oikeuksien turvaamiseksi ja edistämiseksi.

Kaaja Taru

Suomen Kuurosokeat ry - Vaikuttamisen ja oikeuksienvallvonnan työryhmä